

**Iosephi Vicecomitis Ambrosiani Collegii Doctoris
Observationes Ecclesiasticæ In quo [!] de Antiquis
Baptismi Ritibus, ac Cæremonijs agitur**

Visconti, Giuseppe

Parisii, 1618

Cap. 21. Baptizatorum seruis cereum datum fuisse, & num aliquando
lampas, vel lucerna, an semper cerei dati fuerint, curque in baptismum
cereorum mos irrepserit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64585](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64585)

Constātin
Magni edi-
ctum pro
fide Chri-
stiana.

rationem secum habeat, inficiabitur. decrevit
autem (inquit de vit. S. Syluest.) *ut, qui vellent,
securè possent religionem eligere Christianam, & ad
Christi fidem accedere, & baptizari, impensis, qua
suebant ad illuminationem, & veste suppeditata ex
thesauris Imperatoris. Sed & aliis testimoniis id
probare facile est. Nam Iuo Carnotensis serm.
de sacram. neophyt. vbi exorcismum, aliaque
baptismi ceremonias ritè persecutus est; tum
subdit: ad vltimum datur cereus ardens in manus
baptizati, quatenus implere doceatur illud Euan-
gelij: sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant
opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum, qui
in cælis est. Quod illdem ferè verbis Hugo Vi-
ctorinus repetit lib. de sacram. c. 20. inquit:
ad vltimum datur cereus accensus in manum eius,
quatenus illud Euangelij implere doceatur: luceat
lux vestra coram hominibus, ut videant opera ve-
stra bona.*

*Baptizatorum seruis cereum datum fuisse; & nam
aliquando lampas, vel lucerna, an semper cerei
dati fuerint; curque in baptismo ce-
reorum mos irrepserit.*

CAP. XXI.

Cereus da-
baptizati
seruis bap-
tizatorum.

Quid quod, non modo baptizatis ipsum
cereum, sed etiam seruis, & aulicis da-
tum fuisse, legimus? Nonne plane fidem ex-
cedit? Sed ita tamen in Theodosij Iunioris
baptismo contigisse, planum est: quem ad-
modum

modam Epistola M. Gazensis ad Archad. Imperat. testatur, quam refert Baronius ad ann. Christi 401. his verbis: baptizato Iuniori Theodosio, & ab Ecclesia egresso in palatium licebat rursus intrare decorem eorum, qui praeerant multitudini, & vestem eorum resurgentem. erant enim omnes candidati, ut existimaretur multitudo esse niue repleta. procedebant autem patricij illustres, & omnis dignitas cum ordinibus militaribus, omnes portantes ceras, ut putarentur astra cerni in terra. Hoc autem Theodosij exemplum non singulare, sed ex communi eius temporum ritu ductum esse videbitur, si probabili argumento, & coniectura ut liceat, quam convenientia, atque opportunitas suggerit, ut, cum tempore tristi veteres Christiani serpos atra, lugubriq; veste induerent, sic in rebus laetis non modo vestem, sed & quaecunque gaudium significant, iisdem praeberent. Quoniam tamen multi veterum Patrum non cereos, sed lampades baptizatis datas fuisse, tradiderunt, ut S. Cyrillus Hierosolymitanus in procarech. sponsales lampades vobis donata, & catech. i. mystagog. qui fides lampades nuper accendisti, S. Gregorius Nazianzen. orat. 40. in sanct. baptis. lampades, quas accendes, illius luminum gestationis figuram gerunt, cum qua splendida, & virgines animae splendidis fidei lampadibus Christo sponso obuiam praedibimus, & Niceas Serronius in eand. Gregor. orat. lampades yero illam luminum gestationem, &c. definire oportet, semper ne cereus, an interdum lampas, aliusne ex oleo lychnus baptizatis daretur: & quamvis ea quaestio difficultate non careat.

Cereus se-
per, non-
quam vero
lampas, aut
Lucerna ba-
ptizatis da-
batur.

Lucernariū
curia di-
ctum.

propter Cyrilli, & aliorum auctoritatem: me-
men puto, semper cereum baptizatis datum
fuisse, non modo quia plures scriptores cereum
quam lampadis, aliorumve similibus memi-
nere; aut quod cereus commodius dari, sicut
que potuit, quam lucernæ, olei plenæ: sed et
quoniam cerei mos apud omnes Ecclesias ve-
get. ex eo autem, quod nunc fit, eius, quod
lias factum est, cognitione assequi possumus.
Cyrillus igitur, Gregorius, & Nicetas cum li-
padum mentionem fecerunt, illud solummo-
do significauere, baptizatis lumen à ministro
præberi, nihil de nomine, aut vocis proprie-
tate curantes, quod ad rem suam nequaquam
faceret, & vnum pro altero usurparetur: ut
plane tractatu de precibus horariis ostenditur.
Lucernarium sic dictum à lucernis accensis: cum
tamen plerumque cerei, raro lucernæ accen-
derentur. & ipsemet Nicetas in orat. 39. S. Gie-
gorij Nazianzeni. de baptizatorum luminibus
loquens, faces appellauit: *baptismus porro lano-
num nomine appellatur, quod purget, & illud
quo etiam fit, ut faces eo tempore in latina signum
accendamus: cum faces fustes incisi, & cetera, vel
oleo inuncti forent, qui præcipue in Genti-
lium nuptiis, nunquam in Christianorum sa-
cris adhibebantur. Ex quibus intelligi potest,
voces, quæ lumen significabant, a veteribus
scriptoribus promiscue usurari solitas esse.
quod adhuc clarius Fortunatus poeta declara-
uit lib. 4. carmin. qui, cum ceream lucem no-
minasset, postea lampadem, siue lumen vocat
his verbis:*

Vndique raptam manu lux cerea prouocat astra,

Credas ut stellas ve trahendo comas.

Lactens hinc vestis color est, hinc lampade fulgor

Dicitur, & variolumine picta dies.

Quare Rabanus Maurus, Ecclesiasticorum rituum scientia in primis illustris, ut hunc commentum scribendi morem innueret, quos antea cereos appellarat, lib. 2. de Institut. Cleric. cap. 19. lumina nuncupat; dum ait: per VII. dies in Angelico castitatis habitu, & luminibus celestis claritatis sanctis assistere mysteriis solent. Verum quid fuerit causae quamobrem cereum dari institutum sit, praclare ab Iuone Carnotensi explicatum est serm. de sacram. Neophyt. cum ait: ad ultimum datur cereus ardens in manus baptizati, quatenus implere doceatur illud Evangelij: sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum, qui in caelis est. Nimirum vniuersa Gentilium colluuias in Christianorum, vitam, moresque animi, & oculos intendebat: ideoque admonendi erant fideles, ut Christianae vitae officii fungentes, ad omnem virtutem, & charitatem suo exemplo aliis praelucent: vitaeque suae splendore, caelestis illos sapientiae luce illustrare, atque e tenebris peccatorum ad claritatem diuinae gratiae euocare conarentur. Quam etiam rationem considerasse videtur Hugo Victorinus li. de fact. c. 20. cum dixit: ad ultimum datur cereus ardens accensus in manum eius, quatenus illud Evangelij implere doceatur: luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona. & ante vtrunque Seuerus Alexandrinus li. de bapt. vbi

Cereus datur, ut exemplo aliis praelucent.

Ccc ij

baptizatos ad vitam purè, & castè colendâ
 inuitat: *immutate vestimenta vestra, & candidi
 estote in modum niuis, ac in similitudine Angeli-
 rum splendorum vestros illuminare.* nullus enim, qui
 ratiocinandi facultate præditus sit, non videt,
 vestimentorum quidem nomine vestes cædidas,
 splendorum vero cereos intelligi, quod splen-
 deant; & sicut illæ conscientia nitorem signi-
 ficant, sic hos ad piarum actionum splendori,
 qui in baptizatis inicare debet, indicandum
 referri. Similis huic rationi videtur illa, quam
 S. Gregorius Nazianzenus assertor at. 40. in
 sanct. bapt. vbi tradit, eum piarum actionum
 splendorem significari, cum quo animæ solute
 vinculis emergentes è tenebris, concretum, &
 mortale corpus relinquentes, nactæque libe-
 rum cælum, atque lucem, inlat Evangelij vir-
 ginum, Christo sponso obuiam prodibant. id-
 eoque ab eo dictum est: *lampades, quas accendit,
 illius luminum gestationis figuram gerunt. cum quæ
 splendide, & virgines animæ splendide fidei lam-
 padibus Christo sponso obuiam prodibunt.* Quod
 explicans Nicetas Serronius, inquit: *quod post
 baptismum ante altare collocaris, futura vita geris,
 & propinquitatem apud Deum indicat: palmas
 autem latum, ac festiuum illius seculi sonum; lam-
 padem vero illam luminum gestationem, cum quæ
 iuxta Euangelicam parabolam, Christo sponso occur-
 remus, velut sponse virgines claræ fidei lampades
 habentes, & copiosum bonorum operum oleum. Ve-
 rum inter cerei dandi rationes, haud postremum
 locum obtinet, quæ a S. Cyrillo Hierosolymita-
 no innuitur pro catech. ad baptiz. dum ait*

Alia causa
 dandi ce-
 reû, priori
 similis.

nomina iam in Christi militiam vocati dedisti, & sponsales lampades vobis donata, ibi enim Author demonstrat, spirituales nuptias, quas anima baptizati cum Christo contrahit, significatas esse. quod & verissimum est, & a Gentilium ritum profectum, qui nouis nuptis tædas præbebant. Non desunt tamen, qui existiment, ardentis cereo significari tres Theologicas virtutes, quæ per baptismum nobis infunduntur, vt fidem in lumine, charitatem in splendore, spem in recta altitudine exprimaunt. Ex eorum numero idem S. Cyrillus Hierosolymitanus existit, qui eadem pro catech. ad baptis. inquit: flores nunc arborum apparuerunt, Vinam vero & fructus percipiat: nomina iam in Christi militiam vocati dedisti, & sponsales lampades vobis donata, & regni cælestis desiderium, bonumque propositum, & spes subsequens. Vbi spei, & charitatis aperta mentio est; sicut fidei catech. i. mystagog. meminit illis verbis: qui fidei lampades nuper accendisti: nunc non extinctas easdem manu tenendo custodite. quin & S. Gregorius Nazianzenus orat. 40. in sanct. baptis. & Nicetas Serronius in eand. orat. S. Gregorij id ipsum declarant: dum ille quidem splendidis, inquit, fidei lampadibus, hic autem, claras fidei lampades. siquidem lampades ab utroque pro cereis positas esse, monuimus. Multis quoque probabile videtur, splendidissimum cæli domicilium, in quod baptizati, si virtutes, Christianæque vitæ officia sancte coluerint, vita sancti recipientur, indicatū fuisse, quod innuit Rabanus Maurus lib. 2. de Instit. Cleric. ca. 39. cum inquit: tunc maxime, etc.

Cereus significabat, animam baptizati nuptias cum Christo contrahere. quarta causa dandi cerei, vt tres virtutes Theologicas indicaret.

Quinta causa dandi cerei, vt beatæ vitæ, qua baptizati pie viuentes potentur, argumentū esset.

dum alba tolluntur à baptizatis vestimenta, per manus impositionem à Pontifice Spiritum sanctum accipere, conueniens est, qui in baptismo omnium receperunt remissionem peccatorum, & per septem dies Angelico castitatis habitu, & luminibus celestis claritatis sanctis assistere sacrificiis solent, quid enim aliud posterioribus verbis significat, quam ritum septem diebus post baptismum ad Missæ sacrificium religiosè conueniendi? quis vero Angelicus castitatis habitus, nisi vestis candida? aut quæ celestis claritatis lumina, nisi cereus? Alij etiam putant, baptizatos ad spirituales letitiam inuitatos fuisse. Quæ sententia est Nicetæ Serronij in S. Gregor. Nazianz. ora. 39. in sanct. lum. vbi ait: *baptismus porro luminum nomine appellatur, quod purget, & illustret. Quæ etiam fit, ut faces eo tempore in letitia signum accendamus.* Huius autem rationis fundamentum à communi hominum more ductum est: quod in omnibus rebus lætis, & secundis cereus accendi solitus esset. Sic Prouerb. 21. legitur: *lucerna impiorum peccatum, id est, rei, & peccatores impietate lætantur.* Et Persius grauis, leuissusque vitiorum sui temporis castigat, & censor, Romanorum leuitatem reprehendens, qui se Iudæorum superstitionibus obligauerant, Satyr. 5. canit:

*Cum Herodis Venere dies, unctaque fenestra
Imposita pinguem nebulam vomere lucerna,
Portantes violas, rubrumque amplexa catinum
Cauda natat thynni, sumet alba fidelis uino,
Labra moues tacitus, recutis que sabbata pulles.*
Multi præterea alij eiusdem moris meminere,

Sexta causa
dandi cerei
vt letitiam
spiritualis
ostendetur.

Cereus accendi solebat in omnibus rebus lætis.

Virgilius li. 4. Aeneid. Catullus in carm. nup.
Varro de vit. Pop. Rom. cap. 35. Seuerus Sul-
picius lib. 2. histor. S. Ambrosius de institut.
virg. cap. 17. S. Hieronymus lib. aduers. Vigi-
lant. S. Cyrillus Alexandrinus Epist. 34. & B.
Lidorus Hispalensis lib. 7. orig. cap. 12. quo-
rum de hac re verba studio breuitatis omit-
to. cerei solummodo causas prodidisse con-
tentis.

De baptisinalium cereorum magnitudine, & for-
ma; accensi ne in manum darentur, an extin-
cti; num in dextram, an in sinistram; & an
semper in baptizatorum manum, an aliquan-
do in susceptorum, vel seruorum; item quis il-
los emeret; & quandiu, ac unde accendi so-
lerent.

CAP. XXII.

AD ea nunc lectores animum adiciant
qua de cerei magnitudine veterum Scri-
ptorum lectio, siue coniecturae mihi suppedi-
tant licet enim ille quam latus, vel longus fue-
rit, ex nemine potuerim expiscari; tamen iusta
longitudinis, & latitudinis fuisse, multis ratio-
nibus mihi persuadeo. primo enim diu accen-
sus tenebatur, cum inter missarum solennia
eius diei, quo fidelium greges vitam spiritua-
lem & baptisinali fonte hauriebant, & septem
sequentium arderet; & cum eodem bapti-
zati totidem diebus ad Ecclesiam irent,
Ccc iij

Cereus e-
rat iustae
magnitu-
dinis.